

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē
॥ saptaviṃśatyadhikaśatatamaḥ
sargaḥ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptaviṃśatyadhikaśatatamaḥ sargaḥ ॥

ayōdhyāyāṃ śrīrāmasya satkārārthamāyōjanam, śrīrāmaṃ
pratyudgantumanasāṃ sarvēṣāṃ janānāṃ bharatēna saha
nandigrāmē gamanam, śrīrāmasyāgamanaṃ bharatādibhiḥ
saha tasya samāgamaḥ puṣpakavimānasya tēna kubērapārśvē
prēṣaṇaṃ ca

śrutvā tu paramānandaṃ
bharataḥ satyavikramaḥ |
hr̥ṣṭamājñāpayāmāsa
śatrughnaṃ paravīrahā ॥ 6.127.1 ॥

daivatāni ca sarvāṇi
caityāni nagarasya ca |
sugandhamālyairvāditrai -
rarcantu śucayō narāḥ ॥ 6.127.2 ॥

sūtāḥ stutipurāṇajñāḥ
sarvē vaitālikāstathā |
sarvē vāditrakuśalā
gaṇikāścaiva sarvaśaḥ ॥ 6.127.3 ॥

rājadārāstathāmātyāḥ
 sainyāḥ sēnāṅganāgaṇāḥ |
 brāhmaṇāśca sarājanyāḥ
 śrēṇīmukhyāstathā gaṇāḥ || 6.127.4 ||

abhiniryāntu rāmasya
 draṣṭuṃ śaśinibhaṃ mukham |
 bharatasya vacaḥ śrutvā
 śatrughnaḥ paravīrahā || 6.127.5 ||

viṣṭīranēkasāhasrī -
 ścōdayāmāsa bhāgaśaḥ |
 samīkuruta nimnāni
 viṣamāni samāni ca || 6.127.6 ||

sthānāni ca nirasyantāṃ
 nandigrāmāditaḥ param |
 siñcantu pṛthivīṃ kṛtsnāṃ
 himaśītēna vāriṇā || 6.127.7 ||

tatō'bhyavakirantvanyē
 lājaiḥ puṣpaiśca sarvataḥ |
 samucchritapatākāstu
 rathyāḥ puravarōttamē || 6.127.8 ||

śōbhayantu ca vēśmāni
 sūryasyōdayanaṃ prati |
 sragdāmamuktapuṣpaiśca
 suvarṇaiḥ pañcavarṇakaiḥ || 6.127.9 ||

rājamārgamasambādham
 kirantu śataśō narāḥ |
 tatastacchāsanam śrutvā
 śatrughnasya mudānvitāḥ || 6.127.10 ||

dhṛṣṭirjayantō vijayaḥ
 siddhārthaścārthasādhakaḥ |
 aśōkō mantrapālaśca
 sumantraścāpi niryayuh || 6.127.11 ||

mattairnāgasahasraiśca
 sadhvajaiḥ suvibhūṣitaiḥ |
 aparē hēmakakṣābhiḥ
 sagajābhiḥ karēṇubhiḥ || 6.127.12 ||

niryayusturagākrāntā
 rathaiśca sumahārathāḥ |
 śaktyrṣṭipāśahastānām
 sadhvajānām patākinām || 6.127.13 ||

turagāṇām sahasraiśca
 mukhyairmukhyatarānvitaiḥ |
 padātīnām sahasraiśca
 vīrāḥ parivṛtā yayuh || 6.127.14 ||

tatō yānānyupārūdhāḥ
 sarvā daśarathastriyaḥ |
 kausalyām pramukhē kṛtvā
 sumitrām cāpi niryayuh || 6.127.15 ||

kaikēyyā sahitāḥ sarvā
nandigrāmamupāgaman || 6.127.16 ||

dvijātimukhyairdharmātmā
śrēṇīmukhyaiḥ sanaigamaiḥ |
mālyamōdakahastaiśca
mantribhirbharatō vṛtaḥ || 6.127.17 ||

śaṅkhabhērīninādaiśca
bandibhiścābhinanditaḥ |
āryapādaḥ gṛhītvā tu
śirasā dharmakōvidaḥ || 6.127.18 ||

pāṇḍuraṃ chatramādāya
śuklamālyōpaśōbhitam |
śuklē ca vālavyajane
rājārhe hēmabhūṣite || 6.127.19 ||

upavāsakṛśō dīna -
ścīrakṛṣṇājīnāmbaraḥ |
bhrāturāgamaṃ śrutvā
tatpūrvam harṣamāgataḥ || 6.127.20 ||

pratyudyayau yadā rāmaṃ
mahātmā sacivaiḥ saha |
aśvānāṃ khuraśabdaiśca
rathanēmīsvanēna ca || 6.127.21 ||

śaṅkhadundubhinādēna
sañcacālēva mēdinī |

gajānāṃ br̥ṃhitaiścāpi

śaṅkhadundubhiniḥsvanaiḥ || 6.127.22 ||

kṛtsnaṃ tu nagaraṃ tat tu

nandiagrāmamupāgamat |

samīkṣya bharatō vākya -

muvāca pavanātmajam || 6.127.23 ||

kaccinna khalu kāpēyī

sēvyatē calacittatā |

nahi paśyāmi kākutsthaṃ

rāmamāryaṃ parantapam || 6.127.24 ||

kaccinna cānudṛśyantē

kapayaḥ kāmarūpiṇaḥ |

athaivamuktē vacanē

hanūmānidamabravīt || 6.127.25 ||

arthaṃ vijñāpayannēva

bharataṃ satyavikramam |

sadāphalān kusumitān

vṛkṣān prāpya madhusravān || 6.127.26 ||

bharadvājaprasādēna

mattabhramaranāditān |

tasya caiva varō dattō

vāsavēna parantapa || 6.127.27 ||

sasainyasya tadātithyaṃ

kṛtaṃ sarvaguṇānvitam |

niḥsvanaḥ śrūyatē bhīmaḥ
 prahr̥ṣṭānām vanaukasām || 6.127.28 ||

manyē vānarasēnā sā
 nadīm tarati gōmatīm |
 rajōvarṣaṃ samudbhūtaṃ
 paśya sālavanaṃ prati || 6.127.29 ||

manyē sālavanaṃ ramyaṃ
 lōlayanti plavaṅgamāḥ |
 tadētad dṛśyatē dūrād
 vimānaṃ candrasannibham || 6.127.30 ||

vimānaṃ puṣpakaṃ divyaṃ
 manasā brahmanirmitam |
 rāvaṇaṃ bāndhavaiḥ sārdhaṃ
 hatvā labdhaṃ mahātmanā || 6.127.31 ||

taruṇādityasaṅkāśaṃ
 vimānaṃ rāmavāhanam |
 dhanadasya prasādēna
 divyamētanmanōjavam || 6.127.32 ||

ētasmin bhrātarau vīrau
 vaidēhyā saha rāghavau |
 sugrīvaśca mahātējā
 rākṣasaśca vibhīṣaṇaḥ || 6.127.33 ||

tatō harṣasamudbhūtō
 niḥsvanō divamaspr̥śat |

sribālayuvavṛddhānāṃ
rāmō'yamiti kīrtitē || 6.127.34 ||

rathakuñjaravājibhya -
stē'vatīrya mahīṃ gatāḥ |
dadṛśustaṃ vimānasthaṃ
narāḥ sōmamivāmbare || 6.127.35 ||

prāñjalirbharatō bhūtvā
prahr̥ṣṭō rāghavōnmukhaḥ |
yathārthēnārghyapādyādyai -
statō rāmamapūjayat || 6.127.36 ||

manasā brahmaṇā sṛṣṭē
vimānē bharatāgrajaḥ |
rarāja pṛthudīrghākṣō
vajrapāṇirivāmarāḥ || 6.127.37 ||

tatō vimānāgragataṃ
bharatō bhrātaraṃ tadā |
vavandē prañatō rāmaṃ
mērusthamiva bhāskaram || 6.127.38 ||

tatō rāmābhyanujñātaṃ
tad vimānamanuttamam |
haṃsayuktaṃ mahāvēgaṃ
nipapāta mahītalām || 6.127.39 ||

ārōpitō vimānaṃ tad
bharataḥ satyavikramaḥ |

rāmamāsādyā muditaḥ
punarēvābhyavādayat || 6.127.40 ||

taṃ samutthāya kākutstha -
ścirasyākṣipathaṃ gatam |
aṅkē bharatamārōpya
muditaḥ pariśasvajē || 6.127.41 ||

tatō lakṣmaṇamāsādyā
vaidēhīṃ ca parantapaḥ |
athābhyavādayat prītō
bharatō nāma cābravīt || 6.127.42 ||

sugrīvaṃ kēkayīputrō
jāmbavantamathāṅgadam |
maindaṃ ca dvividaṃ nīla -
mṛṣabhaṃ caiva sasvajē || 6.127.43 ||

suṣēṇaṃ ca nalaṃ caiva
gavākṣaṃ gandhamādanam |
śarabhaṃ panasam caiva
paritaḥ pariśasvajē || 6.127.44 ||

tē kṛtvā mānuṣaṃ rūpaṃ
vānarāḥ kāmarūpiṇaḥ |
kuśalaṃ paryapṛcchaṃstē
prahr̥ṣṭā bharataṃ tadā || 6.127.45 ||

athābravīd rājaputraḥ
sugrīvaṃ vānarar̥ṣabham |

pariṣvajya mahātējā

bharatō dharmināṃ varah || 6.127.46 ||

tvamasmākaṃ caturṇāṃ vai

bhrātā sugrīva pañcamaḥ |

sauhr̥dājjāyatē mitra -

mapakārō'rilakṣaṇam || 6.127.47 ||

vibhīṣaṇaṃ ca bharataḥ

sāntvavākyamathābravīt |

diṣṭyā tvayā sahāyēna

kṛtaṃ karma suduṣkaram || 6.127.48 ||

śatrughnaśca tadā rāma -

mabhivādya salakṣmaṇam |

sītāyāścaraṇau vīrō

vinayādabhyavādayat || 6.127.49 ||

rāmō mātaramāsādya

vivarṇāṃ śōkakarśitām |

jagrāha praṇataḥ pādau

manō mātuh praharṣayan || 6.127.50 ||

abhivādya sumitrāṃ ca

kaikēyīm ca yaśasvinīm |

sa mātṛśca tataḥ sarvāḥ

purōhitamupāgamat || 6.127.51 ||

svāgataṃ tē mahābāhō

kausalyānandavardhana |

iti prāñjalayaḥ sarvē
nāgarā rāmamabruvan || 6.127.52 ||

tānyañjalisahasrāṇi
pragṛhītāni nāgaraiḥ |
vyākōśānīva padmāni
dadarśa bharatāgrajaḥ || 6.127.53 ||

pādukē tē tu rāmasya
gṛhītvā bharataḥ svayam |
caraṇābhyāṃ narēndrasya
yōjayāmāsa dharmavit || 6.127.54 ||

abravīcca tadā rāmaṃ
bharataḥ sa kṛtāñjaliḥ |
ētat tē sakalaṃ rājyaṃ
nyāsaṃ niryātitaṃ mayā || 6.127.55 ||

adya janma kṛtārthaṃ mē
saṃvṛttaśca manōrathaḥ |
yat tvāṃ paśyāmi rājāna -
mayōdhyāṃ punarāgatam || 6.127.56 ||

avēkṣatāṃ bhavān kōśaṃ
kōṣṭhāgāraṃ gṛhaṃ balam |
bhavatastējasā sarvaṃ
kṛtaṃ daśaguṇaṃ mayā || 6.127.57 ||

tathā bruvāṇaṃ bharataṃ
dṛṣṭvā taṃ bhrātṛvatsalam |

mumucurvānarā bāṣpaṃ
rākṣasaśca vibhīṣaṇaḥ || 6.127.58 ||

tataḥ prahaṛṣād bharata -
maṅkamārōpya rāghavaḥ |
yayau tēna vimānēna
sasainyō bharatāśramam || 6.127.59 ||

bharatāśramamāsādyā
sasainyō rāghavastadā |
avatīrya vimānāgrā -
davatasthē mahītalē || 6.127.60 ||

abravīt tu tadā rāma -
stad vimānamanuttamam |
vaha vaiśravaṇaṃ dēva -
manujānāmi gamyatām || 6.127.61 ||

tatō rāmābhyanujñātaṃ
tad vimānamanuttamam |
uttarāṃ diśamuddiśya
jagāma dhanadālayam || 6.127.62 ||

vimānaṃ puṣpakaṃ divyaṃ
saṅgrhītaṃ tu rakṣasā |
agamad dhanadaṃ vēgād
rāmavākyapracōditam || 6.127.63 ||

purōhitasyātmasakhasya rāghavō
bṛhaspatēḥ śakra ivāmarādhipaḥ |

nipīḍya pādaḥ pṛthagāsanē śubhē

sahaiva tēnōpavivēśa vīryavān || 6.127.64 ||

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
yuddhakāṇḍē saptaviṃśatyadhikaśatatamaḥ sargaḥ ||*